

impus spectatorului bucurestean, într-un timp foarte scurt. În aceeași perioadă, a devenit un nume pe afiș regizorul Alexandru Dabija, care a montat aici *Răfuiala* de Ph. Massinger — spectacol de plăcută aducere aminte, care dovedea vervă tinerească și matură profesionalitate. Se pare că ultimele montări ale teatrului n-au mai stîrnit nici entuziasmul necondiționat, nici opoziția preconcepută, cu care se confrunta de obicei activitatea acestui colectiv. Asemenea perioade de „calm plat” au mai fost, ele nu trebuie să ne îngrijoreze peste măsură. Panica poate fi la fel de primejdioasă ca și suficiența. Dar e și mai primejdioasă, cînd e combinată cu suficiența. Alături de „tinerii veterani” ai trupei, se află acolo un grup de talentați absolvenți de anul trecut. Scepticilor gata să declare că „Piatra Neamț nu mai e ce a fost”, ei sînt în măsură să le dovedească contrariul. Rolul de „rezervor de tinerețe” pe care și l-a asumat acest colectiv nu este condiționat de succesul sau eșecul unui spectacol, ci de climatul de prietenească exigență, de disponibilitatea de a încerca, de puterea de a se autodepăși, ca individualități și ca echipă.

O nouă sală de teatru din București — Teatrul Foarte Mic — a devenit, așa cum promitea la inaugurare directorul ei, Dinu Săraru, „nu doar o nouă scenă, ci și o nouă șansă... care se adresează în primul rînd tinerei generații, promovînd și provocînd schimbul de opinii, prin intermediul unei literaturi și al unor spectacole viu implicate în viața social-politică a României socialiste”. De pe scena Teatrului Foarte Mic, tinerilor le vorbesc tinerii. Nu doar prin problematica atacată, ci și prin participarea directă, a tinerilor și foarte tinerilor creatori, la actul artistic, sprijinindu-se pe valorile certe ale unei trupe experimentate, familiarizate cu succesul. Totodată, la Teatrul Mic, Cristian Hadji-Culea (absolvent din 1976) ne propune un spectacol matur cu o premieră absolută: *Evul mediu întîmplător* de Romulus Guga, spectacol în care regizorul izbutește să implice spectatorul, în drumul de la idee la atitudine.

Poate într-un mod mai puțin spectaculos, Teatrul Giulești urmărește cu aceeași consecvență o politică de afirmare a tinerilor. Dovedind sensibilitate față de talent, înțelegere față de specificul personalității în formare, acest teatru are o trupă în permanentă reinnoire, iar prin colaboratorii săi din sectorul regiei și al scenografiei, oferă surpriza numelui nou care trebuie memorat.

Desigur, asemenea deschideri nu se limitează la exemplele citate.

Din succesiunea mai mult sau mai puțin ritmică a premierelor, din analiza ultimelor trei sau patru stagioni, nu cred că rezultă trăsături care ne-ar permite

să afirmăm că a apărut o nouă generație cu caracteristici distincte. E poate prea devreme să ne preocupe întrebarea: în ce măsură tinerii creatori — și mă gîndesc în special la regizori — s-au dovedit capabili să facă mai mult decît un spectacol oarecîr, să impună un stil? Ei se raportează la valorile recunoscute, muncind cu dăruire pentru ca fiecare spectacol al colectivului din care fac parte să se înscrie pe un drum ascendent. Prezența lor este, cel mai adesea, un ferment care readuce în centrul interesului teatre și actori. Regizorii Bogdan Berciu, Mihai Lunganu, Magdalena Klein, Mihai Măniuțiu, Sorina Mirea, Florin Fătulescu au dovedit mai demult sau mai recent, că sînt capabili să mobilizeze energii, să propună un program coerent, să învingă prejudecăți și reticențe.

Dacă toată lumea se va ține de cuvînt, pariul poate fi considerat cîștigat. Ceea ce se poate afirma cu certitudine este faptul că schimbul de mîine s-a implicat în realizările zilei de azi; valorile teatrului românesc rezultă din colaborarea unor creatori pe care, dincolo de vîrstă, îi unește aceeași tinerețe spirituală.

Magdalena Boiangiu

Forumul tinerei generații

Teatrul și tineretul

Ce loc ocupă teatrul în viața tineretului din țara noastră? Iată o întrebare, în aparență, simplă, la care nu se poate solicita un răspuns fără a ține seamă de o mulțime de elemente.

În primul rînd, este vorba despre o generație crescută și formată în anii socialismului, educată în spiritul valorilor și idealurilor societății noastre. Acest tineret are la dispoziție multiple mijloace de informare și de formare, fondul cultural la care apelează este cu mult mai bogat decît în alte perioade istorice, iar aspirațiile și nevoile sale se împlinesc

cu ajutorul unei diversități de mijloace existente în viața socială. Necesitatea recordării teatrului la sensibilitatea modernă este, cred, o axiomă.

Pe de altă parte, sînt de luat în considerație datele psihologice ale vîrstei. Se știe că tinerețea nu acceptă compromisurile, minciuna, conservatorismul, duplicitatea, dogmatismul. Adevărul și frumosul se îngemănează, în această fază din viață, într-un principiu de acțiune și gîndire. Teatrul are menirea de a veni în întîmpinarea acestei nevoi de autenticitate și de frumos; aducînd pe scenă faptele actualității, amintirea unui trecut nu prea îndepărtat, el poate stîrni un puternic ecou în conștiința generației tinere; după cum, a le priva de autenticitate, a le înfățișa idilic înseamnă a înșela un public pe care elanul, entuziasmul, dorința de autodepășire îl determină să caute explicații, să-și pună întrebări, să găsească răspunsuri.

Dorința firească de afirmare și de originalitate a tinerilor se manifestă, uneori, și în forme inadecvate, de pildă prin teribilism. Dar vîrstei tinere îi sînt caracteristice generozitatea și optimismul, ca și conștiința responsabilității sociale; construind și construindu-se pe sine, tineretul are nevoie de valorile culturale perene, de experiența umană pe care acestea o conțin, de idealurile pe care le promovează. Tinerii caută modele de conduită și de acțiune; teatrul reprezintă un loc unde pot găsi asemenea modele. Prima condiție a oricărei identificări este realizarea unei legături afective între spectator și cel care comunică un mesaj. La originea acestei legături, se remarcă similitudini cu comunicatorul, aspirația de a fi la fel cu modelul, precum și prestigiul de care se bucură comunicatorul în fața tînărului. Așa se explică rolul actorului, în motivația opțiunii pentru teatru, la o mare parte dintre tineri.

Simultan cu aceste motivații moral-afective, se manifestă curiozitatea pentru nou, atracția neprevăzutului. Dacă tinerii citesc, în marea lor majoritate, literatură de aventuri, dacă merg la filme polițiste, aceasta se explică și prin nevoia lor de imprevizibil, căreia și teatrul poate să-i răspundă prin mijloacele specifice adecvate.

În sfîrșit, nu trebuie să uităm că publicul tînăr nu este nici el unitar; în rîndurile sale se înregistrează o serie de mutații, de deosebiri în ce privește nivelurile de înțelegere; trăsăturile spirituale evoluează, maturizarea biofizică și socială are loc într-un ritm mai rapid decît la generațiile anterioare.

Privind lucrurile din unghiul tînărului spectator, vedem că acesta este solicitat

de diferite posibilități de a-și folosi timpul. Teatrul se află în competiție cu toate aceste posibilități. Firește, mass-media influențează structura timpului liber al tinerilor; totuși, nu oferta mijloacelor de comunicații de masă reprezintă elementul hotărîtor al atitudinii tînărului față de teatru, deoarece spectatorul recurge la ele mai ales atunci cînd timpul său nu e consacrat unei activități care să-l captiveze. În concurența cu alte forme de utilizare a timpului liber, teatrul își poate dovedi, deci, valențele formative și capacitatea de stimulare a creativității; cu condiția să răspundă cerințelor specifice ale tinerilor — cerințe pe care am încercat să le recapitulăm pe scurt. Totodată, este necesară o activitate educativă complexă, spre a forma la tineri nevoia de teatru; această trebuință se cuiva, prin obișnuința de a frecventa instituția teatrală, din anii copilăriei și ai adolescenței.

Teatrul, prin natura sa, mai mult decît oricare alt gen de spectacol, deține mijloacele de a-l transforma pe tînăr, dintr-un simplu privitor pasiv, într-un participant activ, smulgîndu-l, pentru un timp dat, din cotidian. Dacă nu realizează această „ruptură de echilibru“, teatrul nu-și atinge scopul.

Interesul tinerilor pentru teatru trebuie oare apreciat numai în funcție de frecventarea instituției teatrale? Nu rareori, analiza impactului artei dramatice asupra tinerilor ia în considerare doar pe cei prezenți în sala de spectacol. Pentru cunoașterea profilului cultural al unei generații, e firesc să avem în vedere toate mijloacele de acces la teatru. Cercetări sociologice subliniază, de pildă, locul emisiunilor teatrale în cadrul urmării programelor de televiziune și al audițiilor radiofonice¹. Din această perspectivă, remarcăm interes pentru teatru la majoritatea tinerilor. Contactul cu teatrul se realizează nemijlocit, prin frecventarea instituției teatrale, dar și prin intermediul radioteleviziunii și al filmului. Dealtfel, s-a demonstrat² că tinerii care nu merg

¹ Victoria Bărbușă: Programul 1 tv și publicul său în 1978, în „Caiete de teoria și practica radioteleviziunii“, nr. 29, 1978, p. 33.

² Vezi Adolescenții și cultura, Ed. Academiei, 1974, p. 93.

la teatru optează, în mare număr, pentru mijloacele comunicațiilor de masă, drept căi de contact cu teatrul. Această opțiune este motivată prin particularitățile TV și filmului, care se bazează în mai mare măsură pe acțiune, pe *story*.

În procesul de receptare a spectacolului de teatru, tinerii urmăresc rareori elementele intrinseci artei dramatice. De cele mai multe ori, tinerii vizează satisfacerea unor trebuințe extraestetice. O mare parte dintre ei nu surprind specificul artei teatrale. Repertoriul vizionat de tinerii investigați, ca și analiza conținutului vizionării unui spectacol arată că mulți dintre ei nu depășesc nivelul elementar al înțelegerii artistice.

Care este locul teatrului, în ansamblul preferințelor culturale ale tinerilor? Investigatii efectuate de Centrul de cercetări pentru problemele tineretului, pe loturi de tineri muncitori și studenți, au cuprins și aspecte referitoare la interesele culturale, în contextul activității profesionale. Datele arată că, la studenți, teatrul se bucură de prioritate față de alte activități culturale, iar la tinerii muncitori se plasează pe locul trei (după film și concerte de muzică populară și ușoară).

Corelarea opțiunilor culturale cu o serie de indicatori psihosociali ne oferă posibilitatea unei analize mai nuanțate a interesului tinerilor pentru teatru. La tinerii muncitori, corelația cu vârsta și sexul subliniază diferențieri importante. Astfel, se constată că fetele preferă în proporție mai mare decât băieții spectacolele de teatru, iar băieții, concertele de muzică ușoară și populară și filmele. Vârsta determină, la rândul ei, alte diferențieri: atât băieții cât și fetele pînă la 18 ani preferă filmele, iar cei între 18 și 20 de ani optează pentru concerte de muzică populară sau ușoară. Fetele de peste 20 ani preferă, în majoritate, teatrul.

Corelația dintre nivelul de instruire, opțiunile culturale și sex duce la concluzii interesante pentru cei ce se ocupă de îndrumarea artistică. Se remarcă, mai întâi, la tinerii cu un nivel de instruire de pînă la zece clase sau cu școală profesională, indiferent de sex, un interes mai mic pentru spectacolele de teatru, concertele de muzică populară și ușoară,

ră, în schimb, ocupînd un loc important în opțiunile lor. În același timp, băieții cu acest nivel de instruire preferă filmele, iar fetele — spectacolele de teatru.

Opțiunile culturale se diferențiază și în funcție de gradul de urbanizare. Tinerii născuți și domiciliați în sat, ca și cei născuți și domiciliați în oraș preferă concertele de muzică populară și ușoară. Tinerii născuți în sat care au venit la oraș după încheierea adolescenței manifestă mai mult interes pentru teatru, iar la cei veniți la oraș între 7 și 16 ani, înțietatea o deține filmul.

La studenți, ponderea cea mai mare în ansamblul preocupărilor culturale o deține teatrul, urmat de film. Celelalte activități culturale, cu excepția circuitului, se repartizează în proporții aproape egale. Există deosebiri de orientare și între profilurile de învățămînt. Astfel, la facultățile de științe sociale, medicină, științe economice, agronomice, institute pedagogice, ponderea cea mai mare o dețin opțiunile pentru teatru; la celelalte facultăți, cu excepția învățămîntului artistic, majoritatea studenților preferă filmul. La facultățile de arte, locul cel mai important, în ansamblul preferințelor, îl deține muzica simfonică. Filmul ocupă un loc mai modest la medicină și științe sociale. Muzica populară și ușoară este preferată de către subiecții de la învățămîntul de subingineri. Vizionarea expozițiilor ocupă un loc însemnat la facultățile de artă. Spațiul nu ne îngăduie să prezentăm și tabelele din care reies aprecierile de mai sus.

Totodată, trebuie să recunoaștem că, în rîndul tineretului, cercetările în domeniul motivațiilor psihosociale ale interesului pentru teatru și pentru alte arte nu se desfășoară cu destulă consecvență și nici pe o bază suficient de largă. Ar fi necesar, după opinia noastră, ca filialele A.T.M., organizațiile U.T.C. și sindicatele din teatre și alte instituții de spectacole să preia această activitate, pe care să o desfășoare, cu asistența de specialitate a institutelor de cercetări în domeniu, timp de mai multe stagioni, pentru a se obține astfel concluzii orientative mai cuprinzătoare și mai rodnice.

Constantin Schifirneț

*cercetător la Centrul de cercetări
pentru problemele tineretului*